

# INTOSAI-P 12

Yüksek Denetim Kurumlarının Değer ve Faydaları - vatandaşların yaşamında fark yaratma

The Value and Benefits of Supreme Audit Institutions - making a difference to the lives of citizens

Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Standartları (ISSAI), Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) tarafından yayımlanmıştır.

INTOSAI principles are issued by the International Organisation of Supreme Audit Institutions, INTOSAI, as part of the INTOSAI Framework of Professional Pronouncements.



INTOSAI



INTOSAI



INTOSAI, 2019

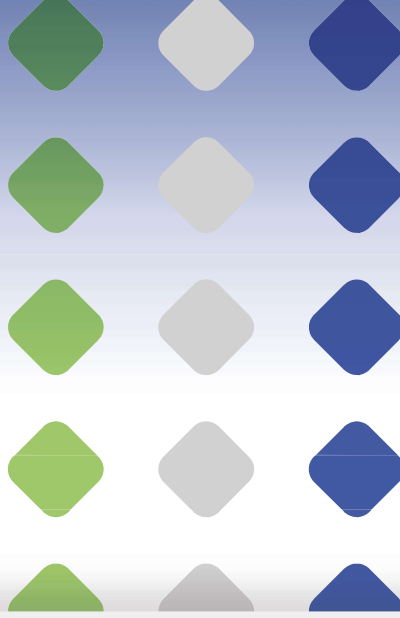


*Orjinal metin esas alınarak T.C Sayıştay Başkanlığı tarafından tercüme edilmiştir.*





INTOSAI



INTOSAI, 2019

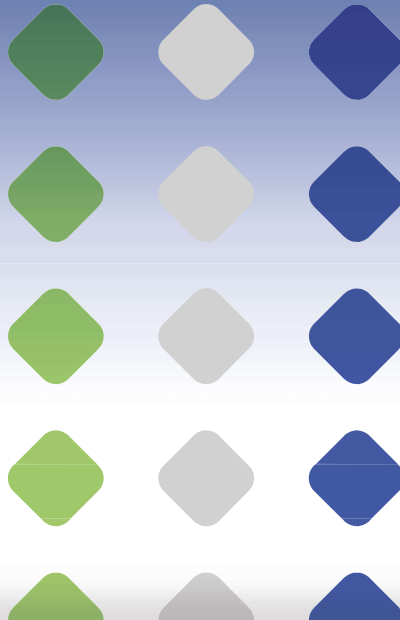
- 1) Eski adıyla ISSAI 12
- 2) 2013 yılında onaylandı
- 3) INTOSAI Mesleki Bildirimler Çerçevesinin (IFPP) oluşturulmasıyla 2019'daki editoryal değişikliklerle birlikte INTOSAI-P 12 olarak yeniden adlandırıldı

INTOSAI-P 12'ye, tüm INTOSAI resmi dillerinde erişim mümkündür: Arapça, İngilizce, Fransızca, Almanca ve İspanyolca





INTOSAI



#### INTOSAI, 2019

- 1) Formerly known as ISSAI 12
- 2) Endorsed in 2013
- 3) With the establishment of the Intosai Framework of Professional Pronouncements (IFPP), relabeled as INTOSAI-P 12 with editorial changes in 2019

INTOSAI-P 12 is available in all INTOSAI official languages: Arabic, English, French, German and Spanish



# İÇİNDEKİLER

<b>GİRİŞ</b>	<b>5</b>
<b>MERKEZİ YÖNETİM VE KAMU KURUMLARININ HESAP VERME SORUMLULUĞU, SAYDAMLIĞI VE DOĞRULUĞUNU GÜÇLENDİRMEK</b>	<b>7</b>
<b>İLKE 1:</b> YDK'ların bağımsızlığını korumak	7
<b>İLKE 2:</b> Merkezi yönetim ve kamu kurumlarının kamu kaynaklarının idaresi ve kullanımı hususunda sorumlu tutulmasını sağlamak için denetimler yürütmek	8
<b>İLKE 3:</b> Kamu sektörü yönetiminden sorumlu olanların denetim bulgu ve tavsiyelerine yanıt vererek ve uygun düzeltici eylemlerde bulunarak sorumluluklarını yerine getirmesini sağlamak	8
<b>İLKE 4:</b> Denetim sonuçlarının raporlanması ve böylelikle halkın merkezi yönetim ve kamu kurumlarını sorumlu tutmasını sağlamak	9
<b>VATANDAŞLAR, PARLAMENTO VE DİĞER PAYDAŞLARLA İLGİLİ OLMA DURUMUNUN SÜRDÜĞÜNÜ GÖSTERMEK</b>	<b>10</b>
<b>İLKE 5:</b> Değişen ortamlara ve ortaya çıkan risklere duyarlı olmak	10
<b>İLKE 6:</b> Paydaşlarla etkin iletişim kurmak	10
<b>İLKE 7:</b> Kamu sektöründeki faydalı değişimi desteklemek üzere bağımsız ve tarafsız bilgi ve rehberlik için güvenilir bir kaynak olmak	11

# TABLE OF CONTENTS

<b>PREAMBLE</b>	<b>5</b>
<b>STRENGTHENING THE ACCOUNTABILITY, TRANSPARENCY AND INTEGRITY OF GOVERNMENT AND PUBLIC SECTOR ENTITIES</b>	<b>7</b>
<b>PRINCIPLE 1:</b> Safeguarding the independence of SAIs	7
<b>PRINCIPLE 2:</b> Carrying out audits to ensure that government and public sector entities are held accountable for their stewardship over, and use of, public resources	8
<b>PRINCIPLE 3:</b> Enabling those charged with public sector governance to discharge their responsibilities in responding to audit findings and recommendations and taking appropriate corrective action	8
<b>PRINCIPLE 4:</b> Reporting on audit results and thereby enabling the public to hold government and public sector entities accountable	9
<b>DEMONSTRATING ONGOING RELEVANCE TO CITIZENS, PARLIAMENT AND OTHER STAKEHOLDERS</b>	<b>10</b>
<b>PRINCIPLE 5:</b> Being responsive to changing environments and emerging risks	10
<b>PRINCIPLE 6:</b> Communicating effectively with stakeholders	10
<b>PRINCIPLE 7:</b> Being a credible source of independent and objective insight and guidance to support beneficial change in the public sector	11

<b>DAVRANIŞLARLA ÖRNEK TEŞKİL EDEREK MODEL BİR KURULUŞ OLMAK</b>	<b>12</b>
<b>İLKE 8:</b> YDK'ların uygun saydamlık ve hesap verme sorumluluğunu sağlamak	12
<b>İLKE 9:</b> YDK'ların iyi yönetimini sağlamak	12
<b>İLKE 10:</b> YDK'ların etik kurallarına riayet etmek	13
<b>İLKE 11:</b> Hizmette mükemmeliyet ve kalite için çaba sarf etmek	13
<b>İLKE 12:</b> Öğrenmeyi ve bilgi paylaşımını teşvik ederek kapasite oluşturmak	14
<b>EK A - YDK'nın vatandaşların yaşamında ne ölçüde fark yaratabildiği YDK'ya bağlıdır</b>	<b>15</b>
<b>EK B - Üç amaç kapsamında YDK'ların değer ve faydalarına ilişkin 12 ilke şu şekildedir</b>	<b>16</b>

<b>BEING A MODEL ORGANISATION THROUGH LEADING BY EXAMPLE</b>	<b>12</b>
<b>PRINCIPLE 8:</b> Ensuring appropriate transparency and accountability of SAIs	12
<b>PRINCIPLE 9:</b> Ensuring good governance of SAIs	12
<b>PRINCIPLE 10:</b> Complying with the SAI’s Code of Ethics	13
<b>PRINCIPLE 11:</b> Striving for service excellence and quality	13
<b>PRINCIPLE 12:</b> Capacity building through promoting learning and knowledge sharing	14
<b>ANNEXURE A</b> - The extent to which a SAI is able to make a difference to the lives of citizens depends on the SAI	<b>15</b>
<b>ANNEXURE B</b> - The 12 principles of the value and benefits of SAIs under each of the three objectives are	<b>16</b>



- 1) Yüksek Denetim Kurumları (YDK) tarafından savunulan kamu sektörü denetimi, vatandaşların yaşamında fark yaratmada önemli bir faktördür. Merkezi yönetim ve kamu kurumlarının YDK'lar tarafından denetlenmesi, kamu kaynaklarının sorumlularının zihinlerini bu kaynakları ne ölçüde iyi kullandıklarına odakladığından, topluma duyulan güven üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Bu farkındalık, arzu edilen değerleri destekler ve nihayetinde daha iyi kararlara yol açan hesap verme sorumluluğu mekanizmalarına temel oluşturur. YDK'ların denetimlerinin sonuçları kamuoyuna açıklandığında vatandaşlar, kamu kaynaklarının sorumlularından hesap sorabilir. Bu şekilde YDK'lar, kamu yönetiminin verimliliğini, hesap verme sorumluluğunu, etkililiğini ve saydamlığını artırır.<sup>1</sup> Bu nedenle bağımsız, etkili ve güvenilir bir YDK; hesap verme sorumluluğu, saydamlık ve doğruluğun istikrarlı bir demokrasinin vazgeçilmez parçaları olduğu demokratik sistemin temel bir bileşenidir.
- 2) Bir demokraside yapılar oluşturulur ve seçilmiş temsilciler halkın iradesini uygulamaya ve yasama ve yürütme organları aracılığıyla onlar adına hareket etmeye yetkilendirilir. Bir demokraside kamu sektörü kurumlarıyla ilgili göz önünde bulundurulması gereken risklerden biri, güç ve kaynakların yanlış yönetilebilmesi veya kötüye kullanılabilmesi ve bunun demokratik sistemin özünü zayıflatacak bir güven kaybına yol açmasıdır. Bir ülke vatandaşlarının temsilcilerinden hesap sorabilmesi bu nedenle büyük önem taşır. Demokratik yolla seçilen temsilcilere hesap sorulabilmesi ise ancak onların da kararlarını uygulayanlardan hesap sorabilmesine bağlıdır. Lima Deklarasyonunun<sup>2</sup> ruhuna uygun olarak hesap verme sorumluluğu döngüsünün önemli bir bileşeni, kamu kaynaklarının idare ve kullanımını gözetecek bağımsız, etkili ve güvenilir bir YDK'dır.

<sup>1</sup> Birleşmiş Milletler Genel Kurul Kararı A/66/209

<sup>2</sup> INTOSAI-P 1 Lima Deklarasyonu

## PREAMBLE

- 1) Public sector auditing, as championed by the Supreme Audit Institutions (SAIs), is an important factor in making a difference to the lives of citizens. The auditing of government and public sector entities by SAIs has a positive impact on trust in society because it focuses the minds of the custodians of public resources on how well they use those resources. Such awareness supports desirable values and underpins accountability mechanisms, which in turn leads to improved decisions. Once SAIs' audit results have been made public, citizens are able to hold the custodians of public resources accountable. In this way SAIs promote the efficiency, accountability, effectiveness and transparency of public administration<sup>1</sup>. An independent, effective and credible SAI is therefore an essential component in a democratic system where accountability, transparency and integrity are indispensable parts of a stable democracy.
- 2) In a democracy, structures are created and elected representatives are empowered to implement the will of the people and act on their behalf through legislative and executive bodies. A risk to be considered with public sector institutions in a democracy is that power and resources can be mismanaged or misused, leading to an erosion of trust that can undermine the essence of the democratic system. It is therefore critical that the citizens of a country are able to hold their representatives accountable. Democratically elected representatives can only be held accountable if they, in turn, can hold accountable those who implement their decisions. Consistent with the spirit of the Lima Declaration<sup>2</sup> an important component of the accountability cycle is an independent, effective and credible SAI to scrutinise the stewardship and use of public resources.

---

1 United Nations General Assembly Resolution A/66/209

2 INTOSAI-P 1 The Lima Declaration

- 3) Kamu yararına hareket etmek; YDK'lara, vatandaşlar, Parlamento ve diğer paydaşlarla<sup>3</sup> ilgili olma durumlarının devam ettiğini göstermesi bakımından daha fazla sorumluluk yükler. YDK'lar, bu ilgililiklerini vatandaşların yaşadığı zorluklara, farklı paydaşların beklentilerine, ortaya çıkan risklere ve denetimlerin yürütüldüğü ortamlardaki değişimlere uygun şekilde yanıt vermek suretiyle gösterebilir. Ayrıca, YDK'ların, çalışmalarının kamu sektöründe iyileşmeyi nasıl kolaylaştırdığı konusunda paydaşlarla anlamlı ve etkili bir diyaloga sahip olması da önemlidir. Bu, YDK'ların tarafsız ve nesnel değerlendirmenin güvenilir bir kaynağı olmasını ve böylelikle kamu sektöründe faydalı değişimi desteklemesini sağlar.
- 4) Görevlerini yerine getirmek ve vatandaşlara yönelik potansiyel değerlerini ortaya koymak için YDK'ların güvenilir görülmesi gerekir. YDK'lar ancak kendilerinin güvenilir, yeterli ve bağımsız olarak nesnel bir şekilde değerlendirilmeleri ve işlemleri için sorumlu tutulabilmeleri halinde güveni hak ederler. Bunu mümkün kılmak için YDK'ların, kamu sektöründeki diğer kuruluşlar ve genel anlamda denetim mesleğinin kendilerinden öğrenebileceği örnek bir kurum olarak model teşkil etmesi gerekir.
- 5) Bu dokümanda belirtilen ilkeler, YDK'ların vatandaşların yaşamlarında fark yaratmasına yönelik temel beklentiye dayanılarak oluşturulmuştur. Bir YDK'nın vatandaşların yaşamlarında fark yaratabilme derecesi şu hususlara dayanır:
  - 5.1. Merkezi yönetim ve kamu kurumlarının hesap verme sorumluluğu, saydamlığı ve doğruluğunu güçlendirmek;
  - 5.2. Vatandaşlar, Parlamento ve diğer paydaşlarla ilgili olma durumunun sürdüğünü göstermek;
  - 5.3. Davranışlarla örnek teşkil ederek model bir kuruluş olmak.
- 6) YDK'lar, farklı görev/yetki çerçeveleri ve modeller altında faaliyet gösterir. Bununla birlikte, bu hedef ve ilkeler, YDK'ların bu yönde çaba göstermelerini ve tüm YDK'ların kendi yetki alanlarında demokrasi ve hesap verebilirliğe getirebilecekleri değer ve faydaları iletmelerini ve teşvik etmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. İlkeler, hem YDK çalışanları hem de YDK'lar adına iş üstlenenler için eşit ölçüde geçerlidir.<sup>4</sup> YDK'lar, bu ilkeleri uygulamaya ve kendi ortamları açısından en uygun şekilde bu hükümlere uygunluklarını değerlendirmeye teşvik edilir.

<sup>3</sup> Bu dokümanda "Paydaş", merkezi yönetim ve kamu kurumlarının eylem, hedef ve politikalarını etkileyebilen veya bunlardan etkilenebilen bir kişi, grup, kuruluş, üye veya sistem olarak tanımlanır.

<sup>4</sup> Daha fazla bilgi için bkz: INTOSAI-P 20 Saydamlık ve Hesap Verme Sorumluluğu İlkeleri, ilke 5.

- 3) Acting in the public interest places a further responsibility on SAIs to demonstrate their ongoing relevance to citizens, Parliament and other stakeholders<sup>3</sup>. SAIs can show their relevance by appropriately responding to the challenges of citizens, the expectations of different stakeholders, and the emerging risks and changing environments in which audits are conducted. Furthermore, it is important that SAIs have a meaningful and effective dialogue with stakeholders about how their work facilitates improvement in the public sector. This enables SAIs to be a credible source of independent and objective insight, supporting beneficial change in the public sector.
- 4) To be able to fulfil their functions and ensure their potential value to citizens, SAIs need to be seen as trustworthy. SAIs only deserve trust if they themselves are objectively judged as being credible, competent and independent and can be held accountable for their operations. In order to make this possible, they need to be model institutions, setting an example from which others in the public sector and the auditing profession at large can learn.
- 5) The principles set out in this document are constructed around the fundamental expectation of SAIs making a difference to the lives of citizens. The extent to which a SAI is able to make a difference to the lives of citizens depends on the SAI:
  - 5.1. Strengthening the accountability, transparency and integrity of government and public sector entities;
  - 5.2. Demonstrating ongoing relevance to citizens, Parliament and other stakeholders; and
  - 5.3. Being a model organisation on through leading by example.
- 6) SAIs operate under different mandates and models. However, these objectives and principles are intended for SAIs to strive towards and to enable all SAIs to communicate and promote the value and benefits that they can bring to democracy and accountability in their respective jurisdictions. The principles apply equally to SAI staff and those who undertake work on behalf of the SAIs<sup>4</sup>. SAIs are encouraged to apply them and assess their compliance with such provisions in a manner that is most appropriate for their respective environments.

<sup>3</sup> “Stakeholder” is defined in this document as a person, group, organisation, member or system that can affect or can be affected by the actions, objectives and policies of government and public sector entities. Source: [www.businessdictionary.com](http://www.businessdictionary.com) – adapted for the SAI environment

<sup>4</sup> See also INTOSAI-P 20 Principles of Transparency and Accountability, principle 5

## MERKEZİ YÖNETİM VE KAMU KURUMLARININ HESAP VERME SORUMLULUĞU, SAYDAMLIĞI VE DOĞRULUĞUNU GÜÇLENDİRMEK

Seçilmiş görevlilerin temsil ettikleri vatandaşların çıkarları doğrultusunda hareket etmesini sağlamak için merkezi yönetim ve kamu kurumlarının kamu kaynaklarının idare ve kullanımı hususunda sorumlu tutulması gereklidir. YDK'lar, kamu sektörü işlemlerini bağımsız bir şekilde denetleyerek ve bulgularını raporlayarak hesap verme sorumluluğu, saydamlık ve doğruluğu güçlendirir. Bu, kamu sektörü yönetiminden sorumlu olanların denetim bulgu ve tavsiyelerine yanıt vererek ve gerekli düzeltici eylemlerde bulunarak sorumluluklarını yerine getirmesi ve böylelikle hesap verme sorumluluğu döngüsünü tamamlamasını sağlar.

### İLKE 1: YDK'ların bağımsızlığını korumak<sup>5</sup>

- 1) YDK'lar, uygun ve etkili bir anayasal, kanuni veya yasal çerçeveyi destekleme, güvence altına alma ve sürdürmeye çabalamalıdır.
- 2) YDK'lar, görevlerinin normal bir şekilde yerine getirilmesinde, YDK başkan ve üyelerinin (kurullardan oluşan kurumlar) bağımsızlığını ilgili mevzuat uyarınca görev teminatı ve yasal dokunulmazlık dâhil olmak üzere korumaya çalışmalıdır.
- 3) YDK'lar, kamu kaynaklarının idaresini iyileştirmek için görev ve sorumluluklarının yerine getirilmesinde yetki ve takdir hakkından faydalanmalıdır.
- 4) Kanuni sorumluluklarının gerektiği gibi yerine getirilmesi için YDK'ların gerekli tüm bilgilere sınırsız erişim hakkı olmalıdır.
- 5) YDK'lar, çalışmalarını bağımsız bir şekilde raporlamak için hak ve yükümlülüklerini kullanmalıdır.
- 6) YDK'lar, raporlarının içerik ve zamanlamasına karar verme özgürlüğüne sahip olmalıdır.
- 7) YDK'lar, denetim bulgu ve tavsiyelerinin izlenmesi için uygun mekanizmalara sahip olmalıdır.

<sup>5</sup> Daha fazla bilgi için bakınız: Birleşmiş Milletlerin A/66/209 sayılı Genel Kurul Kararı ve INTOSAI-P-10 Yüksek Denetim Kurumlarının Bağımsızlığına İlişkin Meksika Deklarasyonu

## STRENGTHENING THE ACCOUNTABILITY, TRANSPARENCY AND INTEGRITY OF GOVERNMENT AND PUBLIC SECTOR ENTITIES

To ensure that elected officials act in the best interests of the citizens they represent, governments and public sector entities need to be accountable for their stewardship over, and use of, public resources. SAIs strengthen accountability, transparency and integrity by independently auditing public sector operations and reporting on their findings. This enables those charged with public sector governance to discharge their responsibilities, in responding to audit findings and recommendations and taking appropriate corrective action, and thus complete the cycle of accountability.

### **PRINCIPLE 1: Safeguarding the independence of SAIs**<sup>5</sup>

- 1) SAIs should strive to promote, secure and maintain an appropriate and effective constitutional, statutory or legal framework.
- 2) SAIs should seek to safeguard the independence of SAI heads and members (of collegial institutions), including security of tenure and legal immunity in accordance with applicable legislation, which results from the normal discharge of their duties.
- 3) SAIs should make use of their mandates and discretion in discharging their functions and responsibilities to improve the stewardship of public funds.
- 4) SAIs should have unrestricted rights of access to all necessary information for the proper discharge of their statutory responsibilities.
- 5) SAIs should use their rights and obligations to report independently on their work.
- 6) SAIs should have the freedom to decide on the content and timing of their reports.
- 7) SAIs should have appropriate mechanisms for following up audit findings and recommendations.

---

<sup>5</sup> See also United Nations General Assembly Resolution A/66/209 and INTOSAI-P 10 Mexico Declaration on SAI Independence.

- 8) YDK'lar, mali ve yönetsel veya idari özerkliği ve uygun insan, malzeme ve mali kaynaklarını korumaya çalışmalıdır.
- 9) YDK'lar, görevlerini yetkileri ve/veya yasal çerçeveleri doğrultusunda yerine getirme becerilerini etkileyebilecek herhangi bir hususu raporlamalıdır.

**İLKE 2: Merkezi yönetim ve kamu kurumlarının kamu kaynaklarının idaresi ve kullanımını hususunda sorumlu tutulmasını sağlamak için denetimler yürütmek**

- 1) YDK'lar yetkileri ve ilgili meslek standartları doğrultusunda aşağıdaki denetimlerin herhangi birini veya hepsini yürütmelidir:
  - a) Mali<sup>6</sup> ve ilgili olması halinde mali olmayan bilgilerin denetimi
  - b) Performans denetimleri<sup>7</sup>
  - c) İlgili mevzuata uygunluğa ilişkin denetimler<sup>8</sup>
- 2) YDK'lar, yetkileri çerçevesinde kamu kaynaklarının kullanımı ve kamu menfaatinin tehlikede olduğu konularda yargı incelemesi veya araştırması gibi başka çalışmalar da yürütebilir.<sup>9</sup>
- 3) YDK'lar, yetkileri çerçevesinde mali uygunsuzluk, hile ve yolsuzluk risklerine uygun şekilde yanıt vermelidir.
- 4) YDK'lar, yetkileri çerçevesinde uygun görüldüğü şekilde raporlarını yasama organına veya herhangi başka bir sorumlu kamu kurumuna sunmalıdır.

**İLKE 3: Kamu sektörü yönetiminden sorumlu olanların denetim bulgu ve tavsiyelerine yanıt vererek ve uygun düzeltici eylemlerde bulunarak sorumluluklarını yerine getirmesini sağlamak**

- 1) YDK'lar, usulüne uygun şekilde kilde denetlenen kurumlar ve diğer ilgili paydaşlarla iyi iletişim kurmalı ve denetim süreci boyunca YDK'nın çalışmasından doğan hususlar hakkında onları bilgilendirmelidir.

<sup>6</sup> ISSAI 200 Mali Denetim İlkeleri

<sup>7</sup> ISSAI 300 Performans Denetimi İlkeleri

<sup>8</sup> "İlgili yetki", sağlıklı bir kamu mali yönetimine ve kamu sektörü görevlilerinin davranışlarına ilişkin kanun, yönetmelik ve ilkelere işaret etmektedir; ISSAI 400: Uygunluk Denetimi İlkeleri

<sup>9</sup> Daha fazla bilgi için bkz: INTOSAI-P-10 Yüksek Denetim Kurumlarının Bağımsızlığına İlişkin Meksika Deklarasyonu; 3 ve 6 sayılı ilkeler.

- 8) SAIs should seek to maintain financial and managerial or administrative autonomy and appropriate human, material and financial resources.
- 9) SAIs should report on any matters that may affect their ability to perform their work in accordance with their mandates and/or the legislative framework.

**PRINCIPLE 2: Carrying out audits to ensure that government and public sector entities are held accountable for their stewardship over, and use of, public resources**

- 1) SAIs should, in accordance with their mandates and applicable professional standards, conduct any or all of the following:
  - a) Audits of financial<sup>6</sup> and, where relevant, non-financial information
  - b) Performance audits<sup>7</sup>
  - c) Audits of compliance with the applicable authority<sup>8</sup>
- 2) SAIs may also, in accordance with their mandates, perform other types of work, for example judicial review or investigation into the use of public resources or matters where the public interest is at stake<sup>9</sup>.
- 3) SAIs should respond appropriately, in accordance with their mandates, to the risks of financial impropriety, fraud and corruption.
- 4) SAIs should submit audit reports, in accordance with their mandates, to the legislature or any other responsible public body, as appropriate.

**PRINCIPLE 3: Enabling those charged with public sector governance to discharge their responsibilities in responding to audit findings and recommendations and taking appropriate corrective action**

- 1) SAIs should ensure good communication with audited entities and other related stakeholders, as appropriate, and keep them well informed during the audit process of the matters arising from the SAI's work.

6 ISSAI 200 Financial Audit Principles

7 ISSAI 300 Performance Audit Principles

8 "Applicable authority" refers to laws, regulations and principles of sound public sector financial management and conduct of public sector officials; ISSAI 400: Compliance Audit Principles

9 See also INTOSAI-P 10 Mexico Declaration on SAI Independence, principles 3 and 6.



- 2) YDK'lar, yetkileri çerçevesinde yasama organı ve komitelerine veya denetlenen kurumların yönetimleri ve yönetim kurullarına ilgili, tarafsız ve zamanlı bilgiler sunmalıdır.
- 3) YDK'lar; temalar, ortak bulgular, eğilimler, temel nedenler ve denetim tavsiyelerini belirlemek üzere münferit denetim raporlarını analiz etmeli ve bunları kilit paydaşlarla tartışmalıdır.
- 4) YDK'lar, bağımsızlıklarından ödün vermeksizin, iyi uygulama rehberliği sağlanması gibi yollarla denetim bulgu ve görüşlerinin en etkili şekilde nasıl kullanılabileceğine ilişkin tavsiyeler sunmalıdır.
- 5) YDK'lar, denetim raporları ve sonuçlarını daha iyi anlamaları ve gerekli eylemde bulunmalarına yardımcı olmak için ilgili yasama denetleme komiteleri ve denetlenen kurumların yönetimleri ve yönetim kurullarıyla profesyonel ilişkiler geliştirmelidir.
- 6) YDK'lar, uygun görüldüğü şekilde tavsiyeleriyle ilişkili olarak alınan izleme önlemlerini raporlamalıdır.

#### **İLKE 4: Denetim sonuçlarının raporlanması ve böylelikle halkın merkezi yönetim ve kamu kurumlarını sorumlu tutmasını sağlamak**

- 1) YDK'lar, tüm paydaşlar tarafından anlaşılabilir bir dil kullanarak tarafsız bilgileri basit ve açık bir şekilde raporlamalıdır.
- 2) YDK'lar, raporlarını zamanında kamuya açıklamalıdır.<sup>10</sup>
- 3) YDK'lar, uygun iletişim araçlarını kullanarak tüm paydaşlarının raporlarına erişimini kolaylaştırmalıdır.<sup>11</sup>

<sup>10</sup> Daha fazla bilgi için bkz: INTOSAI-P20 Saydamlık ve Hesap Verme Sorumluluğu İlkeleri, ilke 8

<sup>11</sup> Daha fazla bilgi için bkz: INTOSAI-P20 Saydamlık ve Hesap Verme Sorumluluğu İlkeleri, ilke 8

- 2) SAIs should, in accordance with their mandate, provide the legislature, its committees, or audited entities' management and governing boards with relevant, objective and timely information.
- 3) SAIs should analyse their individual audit reports to identify themes, common findings, trends, root causes and audit recommendations, and discuss these with key stakeholders.
- 4) SAIs should, without compromising their independence, provide advice on how their audit findings and opinions might be used to the greatest effect, for example through the provision of good practice guidance.
- 5) SAIs should develop professional relationships with relevant legislative oversight committees and audited entities' management and governing boards to help them better understand the audit reports and conclusions and take appropriate action.
- 6) SAIs should report, as appropriate, on the follow-up measures taken with respect to their recommendations.

**PRINCIPLE 4: Reporting on audit results and thereby enabling the public to hold government and public sector entities accountable**

- 1) SAIs should report objective information in a simple and clear manner, using language that is understood by all their stakeholders.
- 2) SAIs should make their reports publicly available in a timely manner.<sup>10</sup>
- 3) SAIs should facilitate access to their reports by all their stakeholders using appropriate communication tools.<sup>11</sup>

---

10 See also INTOSAI-P 20 Principles of Transparency and Accountability, principle 8

11 See also INTOSAI-P 20 Principles of Transparency and Accountability, principle 8

## VATANDAŞLAR, PARLAMENTO VE DİĞER PAYDAŞLARLA İLGİLİ OLMA DURUMUNUN SÜRDÜĞÜNÜ GÖSTERMEK

YDK'lar; denetimlerin yapıldığı ortamdaki değişimlere ve ortaya çıkan risklere, farklı paydaşların beklentilerine ve vatandaşların zorluklarına uygun şekilde yanıt vererek ilgili olma durumunun sürdüğünü gösterir. Ayrıca, faydalı değişim için güvenilir bir merci olarak hizmet etmek amacıyla YDK'ların, daha geniş kamu sektöründeki gelişmeler hakkında iyi bir anlayışa sahip olmaları ve YDK'nın çalışmalarının kamu sektöründe iyileştirmeyi nasıl kolaylaştırabileceği konusunda paydaşlarla anlamlı bir diyalog kurmaları önemlidir.

### İLKE 5: Değişen ortamlara ve ortaya çıkan risklere duyarlı olmak

- 1) YDK'lar; paydaşların beklentilerinin farkında olmalı ve bunlara, uygun şekilde, zamanında ve bağımsızlıklarından taviz vermeden yanıt vermelidir.
- 2) YDK'lar, çalışma programlarını geliştirirken toplumu etkileyen kilit meselelere uygun şekilde yanıt vermelidir.
- 3) YDK'lar, denetim ortamındaki değişen ve ortaya çıkan riskleri değerlendirmeli ve bunlara, örneğin mali uygunsuzluk, hile ve yolsuzluğu ele alacak mekanizmaları teşvik ederek zamanında yanıt vermelidir.
- 4) YDK'lar; paydaşların beklentilerinin ve ortaya çıkan risklerin stratejik planlar, iş planları ve denetim planlarında uygun şekilde dikkate alınmasını sağlamalıdır.
- 5) YDK'lar, yerel ve uluslararası forumlarda tartışılan ilgili konuları takip etmeli ve uygun olduğu hallerde bunlara katılmalıdır.
- 6) YDK'lar; paydaşlarla ilgili olma durumunu geliştirmek için bilgi toplama, karar alma ve performans ölçmeye yönelik mekanizmalar oluşturmalıdır.

### İLKE 6: Paydaşlarla etkin iletişim kurmak

- 1) YDK'lar, kamu sektörünün bağımsız bir denetçisi olarak YDK'nın görev ve sorumluluğu hakkında paydaşların bilgi ve anlayışını artıracak şekilde iletişim kurmalıdır.

## DEMONSTRATING ONGOING RELEVANCE TO CITIZENS, PARLIAMENT AND OTHER STAKEHOLDERS

SAIs demonstrate ongoing relevance by responding appropriately to the challenges of citizens, the expectations of different stakeholders, and the emerging risks and changing environments in which audits are conducted. Furthermore, to serve as a credible voice for beneficial change, it is important that SAIs have a good understanding of developments in the wider public sector and undertake a meaningful dialogue with stakeholders about how the SAI's work can facilitate improvement in the public sector.

### **PRINCIPLE 5: Being responsive to changing environments and emerging risks**

- 1) SAIs should be aware of the expectations of stakeholders and respond to these, as appropriate, in a timely manner and without compromising their independence.
- 2) SAIs should, in developing their work programme, respond as appropriate to the key issues affecting society.
- 3) SAIs should evaluate changing and emerging risks in the audit environment and respond to these in a timely manner, for example by promoting mechanisms to address financial impropriety, fraud and corruption.
- 4) SAIs should ensure that stakeholders' expectations and emerging risks are factored into strategic, business and audit plans, as appropriate.
- 5) SAIs should keep abreast of relevant matters being debated in domestic and international forums and participate where appropriate.
- 6) SAIs should establish mechanisms for information gathering, decision making and performance measurement to enhance relevance to stakeholders.

### **PRINCIPLE 6: Communicating effectively with stakeholders**

- 1) SAIs should communicate in a manner that increases stakeholders' knowledge and understanding of the role and responsibilities of the SAI as an independent auditor of the public sector.

- 2) YDK'ların iletişimi, kamu sektöründe saydamlık ve hesap verebilirlik ihtiyacına yönelik paydaş farkındalığına katkıda bulunmalıdır.
- 3) YDK'lar, denetim çalışmasının ve sonuçlarının anlaşılmasını sağlamak için paydaşlarla iletişim kurmalıdır.
- 4) YDK'lar, vatandaşlarla iletişimi kolaylaştırmak amacıyla medyayla uygun biçimde etkileşimde bulunmalıdır.<sup>12</sup>
- 5) YDK'lar, paydaşların farklı rollerini fark ederek paydaşlarla çalışmalı ve YDK'nın bağımsızlığından taviz vermeksizin paydaşların görüşlerini dikkate almalıdır.
- 6) YDK'lar, paydaşların YDK'nın etkin iletişim kurduğuna inanıp inanmadığını düzenli aralıklarla değerlendirmelidir.

**İLKE 7: Kamu sektöründeki faydalı değişimi desteklemek üzere bağımsız ve tarafsız bilgi ve rehberlik için güvenilir bir kaynak olmak**

- 1) YDK'ların çalışması, bağımsız mesleki yargıya ve geçerli ve sağlam analize dayalı olmalıdır.
- 2) YDK'lar, bağımsızlıklarından taviz vermeksizin kamu sektöründeki iyileşmeler hakkındaki tartışmaya katkıda bulunmalıdır.
- 3) YDK'lar, ulusal ve uluslararası kamu sektörü denetimi mesleğinin aktif ortakları olarak bilgi ve anlayışlarını kamu sektörü alanındaki reformları (örneğin kamu mali yönetimi alanındaki reformları) savunmak için kullanılmalıdır.
- 4) YDK'lar, kamu sektöründe etkili olduklarına ve iyileşmelere katkıda bulduklarına paydaşların inanıp inanmadığını düzenli aralıklarla değerlendirmelidir.
- 5) YDK'lar; kamu sektörü denetimi, muhasebe ve hesap verme sorumluluğuyla ilgili küresel meseleleri ele almada YDK topluluğunun rolünü teşvik etmek amacıyla INTOSAI bünyesinde ve diğer ilgili meslek kuruluşlarıyla uluslararası olarak işbirliği yapmalıdır.

<sup>12</sup> Daha fazla bilgi için bkz: INTOSAI-P20 Saydamlık ve Hesap Verme Sorumluluğu İlkeleri, ilke 8

- 2) SAIs' communication should contribute to stakeholders' awareness of the need for transparency and accountability in the public sector.
- 3) SAIs should communicate with stakeholders to ensure understanding of the SAI's audit work and results.
- 4) SAIs should interact appropriately with the media in order to facilitate communication with the citizens.<sup>12</sup>
- 5) SAIs should engage with stakeholders, recognising their different roles, and consider their views, without compromising the SAI's independence.
- 6) SAIs should periodically assess whether stakeholders believe the SAI is communicating effectively.

**PRINCIPLE 7: Being a credible source of independent and objective insight and guidance to support beneficial change in the public sector**

- 1) SAIs' work should be based on independent professional judgement and sound and robust analysis.
- 2) SAIs should contribute to the debate on improvements in the public sector without compromising their independence.
- 3) SAIs should, as active partners in the national and international public sector auditing profession, use their knowledge and insights to advocate public sector reforms, for example in the area of public financial management.
- 4) SAIs should periodically assess whether stakeholders believe that they are effective and contribute to improvements in the public sector.
- 5) SAIs should collaborate internationally within INTOSAI and with other relevant professional organisations in order to promote the role of the SAI community in addressing global issues related to public sector auditing, accounting and accountability.

---

<sup>12</sup> See also INTOSAI-P 20 Principles of Transparency and Accountability, principle 8

## DAVRANIŞLARLA ÖRNEK TEŞKİL EDEREK MODEL BİR KURULUŞ OLMAK

YDK'lar güvenilir olmalıdır. YDK'ların güvenilirliği; bağımsız, yetkin ve faaliyetleri konusunda kamuya hesap verebilir olarak görünmelerine dayalıdır. Bunu mümkün kılmak için YDK'lar, davranışlarıyla örnek teşkil etmelidir.

### İLKE 8: YDK'ların uygun saydamlık ve hesap verme sorumluluğunu sağlamak<sup>13</sup>

- 1) YDK'lar; görevlerini, hesap verebilirlik, saydamlık ve iyi kamu yönetimi sağlayacak şekilde yerine getirmelidir.
- 2) YDK'lar; yetki, sorumluluk, misyon ve stratejilerini kamuya açıklamalıdır.
- 3) YDK'lar; kendi koşullarına uygun olarak tarafsız ve saydam denetim standartları<sup>14</sup>, süreçleri ve yöntemleri kullanmalı ve hangi standart ve yöntemlerin kullanıldığını paydaşlara duyurmalıdır.
- 4) YDK'lar; faaliyetlerini ekonomik, verimli, etkili ve geçerli kanun ve yönetmeliklere uygun şekilde yönetmeli ve bu konuları uygun şekilde kamuoyuna bildirmelidir.
- 5) YDK'lar, kendi faaliyetlerinin dış denetimi dâhil olmak üzere bağımsız dış denetime tabi olmalı ve paydaşların bu raporlara erişimini sağlamalıdır.

### İLKE 9: YDK'ların iyi yönetimini sağlamak

- 1) YDK'lar, iyi yönetim ilkelerini kabul ederek bunlara riayet etmeli ve bunlar hakkında uygun şekilde raporlama yapmalıdır.
- 2) YDK'lar, düzenli aralıklarla kendi performanslarını bağımsız değerlendirmeye (örneğin meslektaş değerlendirmesine) sunmalıdır.
- 3) YDK'lar, iyi yönetim süreçlerini yürürlüğe koyacak ve sağlam iç kontrol ve yönetim uygulamalarını destekleyecek uygun bir organizasyonel yönetim ve destek yapısına sahip olmalıdır.

<sup>13</sup> Daha fazla bilgi için bkz: INTOSAI-P20 Saydamlık ve Hesap Verme Sorumluluğu İlkeleri

<sup>14</sup> Daha fazla bilgi için bkz: ISSAI 100 Kamu Sektörü Denetiminin Temel Prensipleri, parag. 8-12.

## BEING A MODEL ORGANISATION THROUGH LEADING BY EXAMPLE

SAIs must be trustworthy. Their credibility depends on being seen as independent, competent and publicly accountable for their operations. In order to make this possible SAIs need to lead by example.

### **PRINCIPLE 8: Ensuring appropriate transparency and accountability of SAIs<sup>13</sup>**

- 1) SAIs should perform their duties in a manner that provides for accountability, transparency and good public governance.
- 2) SAIs should make public their mandate, responsibilities, mission and strategy.
- 3) SAIs should use, as appropriate for their circumstances, auditing standards<sup>14</sup>, processes and methods that are objective and transparent, and make known to stakeholders what standards and methods are used.
- 4) SAIs should manage their operations economically, efficiently, effectively and in accordance with applicable laws and regulations, and report publicly on these matters, as appropriate.
- 5) SAIs should be subject to independent external scrutiny, including external audit of their operations, and make available these reports to stakeholders.

### **PRINCIPLE 9: Ensuring good governance of SAIs**

- 1) SAIs should adopt and comply with good governance principles and report appropriately thereon.
- 2) SAIs should periodically submit their performance to independent review, for example peer review.
- 3) SAIs should have an appropriate organisational management and support structure that will give effect to good governance processes and support sound internal control and management practices.

<sup>13</sup> See also INTOSAI-P 20 Principles of Transparency and Accountability

<sup>14</sup> See ISSAI 100 Fundamental Principles of Public-Sector Auditing, para 8-12.



- 4) YDK'lar, organizasyonel riski düzenli olarak değerlendirmeli ve bunu uygun şekilde uygulanan ve düzenli olarak izlenen risk yönetimi inisiyatifleriyle (örneğin uygun tarafsız iç denetim işleviyle) desteklemelidir.

#### **İLKE 10: YDK'ların etik kurallarına riayet etmek**

- 1) YDK'lar, yetki çerçeveleriyle uyumlu ve kendi koşullarına uygun olan etik kurallar uygulamalıdır (örneğin ISSAI 130 Etik Kurallar)<sup>15</sup>
- 2) YDK'lar, davranış kurallarında ifade edildiği şekilde doğruluk ve etik için yüksek standartlar uygulamalıdır.<sup>16</sup>
- 3) YDK'lar, YDK bünyesinde davranış kurallarının gerekliliklerine ilişkin farkındalık ve bu kurallara riyeti sağlamak için uygun politika ve süreçleri oluşturmalıdır.
- 4) YDK'lar, kendi temel değerlerini ve meslek etiğine ilişkin taahhütlerini yayınlamalıdır.
- 5) YDK'lar, örnek teşkil etmek için kendi temel değerlerini ve meslek etiğine ilişkin taahhütlerini çalışmalarının her alanında uygulamalıdır.

#### **İLKE 11: : Hizmette mükemmeliyet ve kalite için çaba sarf etmek<sup>17</sup>**

- 1) YDK'lar, YDK'ların çalışmasının tüm yönlerinin yerine getirilmesinde kalitenin zaruri olduğunu fark eden bir iç kültürü teşvik etmek için tasarlanan politika ve prosedürler belirlemelidir.
- 2) YDK'ların politika ve prosedürleri, YDK adına çalışan tüm personel ve tarafların ilgili etik gerekliliklere riayet etmesini gerektirmelidir.
- 3) YDK'ların politika ve prosedürleri, YDK'nın sadece yapmaya yetkin olduğu çalışmayı üstleneceğini şart koşmalıdır.
- 4) YDK'lar, çalışmalarını ilgili standartlara ve diğer gerekliliklere uygun şekilde yerine getirmek için yeterli ve uygun kaynaklara sahip olmalıdır (gerekli olduğu hallerde dış ve bağımsız tavsiyeye zamanında erişim sahip olmak dâhil).

<sup>15</sup> Etik kural, denetçilerin günlük çalışmalarına rehberlik eden değer ve ilkelere ilişkin kapsamlı bir beyandır.

<sup>16</sup> Davranış kuralı, her bir YDK'nın ortamına göre geliştirilen bir iç düzenlemedir ve denetçilerin davranışlarını düzenleyen kurumsal hükümleri oluşturur. Bu kurallar, etik kurallarda yer alan değer ve ilkeleri içerir. Daha fazla bilgi için bkz: INTOSAI-P20 Saydamlık ve Hesap Verme Sorumluluğu İlkeleri, ilke 4.

<sup>17</sup> Daha fazla bilgi için bkz: ISSAI 140 Yüksek Denetim Kurumları İçin Kalite Kontrolü.

- 4) SAIs should assess organisational risk on a regular basis and supplement this with appropriately implemented and regularly monitored risk management initiatives, for example through an appropriately objective internal audit function.

**PRINCIPLE 10: Complying with the SAI’s Code of Ethics**

- 1) SAIs should apply a code of ethics<sup>15</sup> that is consistent with their mandate and appropriate for their circumstances, for example ISSAI 130 Code of Ethics.
- 2) SAIs should apply high standards of integrity and ethics as expressed in a code of conduct.<sup>16</sup>
- 3) SAIs should institute appropriate policies and processes to ensure awareness of and adherence to the requirements of the code of conduct within the SAI.
- 4) SAIs should publish their core values and commitment to professional ethics.
- 5) SAIs should apply their core values and commitment to professional ethics in all aspects of their work, in order to serve as an example.

**PRINCIPLE 11: Striving for service excellence and quality<sup>17</sup>**

- 1) SAIs should set policies and procedures designed to promote an internal culture that recognises that quality is essential in performing all aspects of the SAI’s work.
- 2) SAIs’ policies and procedures should require all staff and all parties working on behalf of the SAI to comply with the relevant ethical requirements.
- 3) SAIs’ policies and procedures should stipulate that the SAI will only undertake work that it is competent to perform.
- 4) SAIs should have sufficient and appropriate resources to perform their work in accordance with relevant standards and other requirements, including having timely access to external and independent advice where necessary.

---

15 A code of ethics is a comprehensive statement of values and principles which should guide the daily work of auditors.

16 A code of conduct is an internal regulation, developed according to each individual SAI’s environment, establishing the institutional provisions governing the auditors’ conduct. The code incorporates the values and principles included in the code of ethics. See also INTOSAI P-20 Principles of Transparency and Accountability, principle 4.

17 See also ISSAI 140 Quality Control for SAIs.

- 5) YDK'ların politika ve prosedürleri, çalışmalarının kalitesinde tutarlılığı teşvik etmeli ve gözetim ve incelemeye yönelik sorumlulukları belirlemelidir.
- 6) YDK'lar, YDK'nın kalite kontrol sisteminin (kalite güvence süreci dâhil) ilgili, yeterli ve etkin çalışır durumda olmasını sağlayan bir izleme süreci kurmalıdır.

### **İLKE 12: Öğrenmeyi ve bilgi paylaşımını teşvik ederek kapasite oluşturmak**

- 1) YDK'lar; birey, takım ve organizasyon temelinde mükemmeliyete katkıda bulunan sürekli mesleki gelişimi teşvik etmelidir.
- 2) YDK'lar, YDK'nın çalışmasını gerçekleştirmesi için gereken asgari nitelik, tecrübe ve yetkinlikleri öngören mesleki bir gelişim stratejisine (eğitim dâhil) sahip olmalıdır.
- 3) YDK'lar, çalışmalarını yapmak için personelinin, mesleki yetkinliklere ve meslektaşların ve yönetimin desteğine sahip olmalarını sağlamaya çalışmalıdır.
- 4) YDK'lar, çıktılarının sunulmasını desteklemek için bilgi paylaşımı ve kapasite gelişimini teşvik etmelidir.<sup>18</sup>
- 5) YDK'lar; meslektaş YDK'lar, INTOSAI ve ilgili bölgesel çalışma grupları dâhil olmak üzere başkalarının çalışmalarından yararlanmalıdır.
- 6) YDK'lar, mesleği geliştirmek için denetim mesleğiyle daha geniş kapsamda ilgili olanlarla işbirliği yapmaya çalışmalıdır.
- 7) YDK'lar, ortaya çıkan meselelerden haberdar olmak ve diğer YDK'ların faydalanması için bilgi paylaşımını teşvik etmek amacıyla INTOSAI faaliyetlerine katılmaya ve diğer YDK'larla ve ilgili kuruluşlarla ilişkiler kurmaya çalışmalıdır.

<sup>18</sup> Daha fazla bilgi için bkz: "YDK'larda Kapasite Geliştirme - Rehber"

- 5) SAIs' policies and procedures should promote consistency in the quality of their work and should set out responsibilities for supervision and review.
- 6) SAIs should establish a monitoring process that ensures that the SAI's system of quality control, including its quality assurance process, is relevant, adequate and operating effectively.

**PRINCIPLE 12: Capacity building through promoting learning and knowledge sharing**

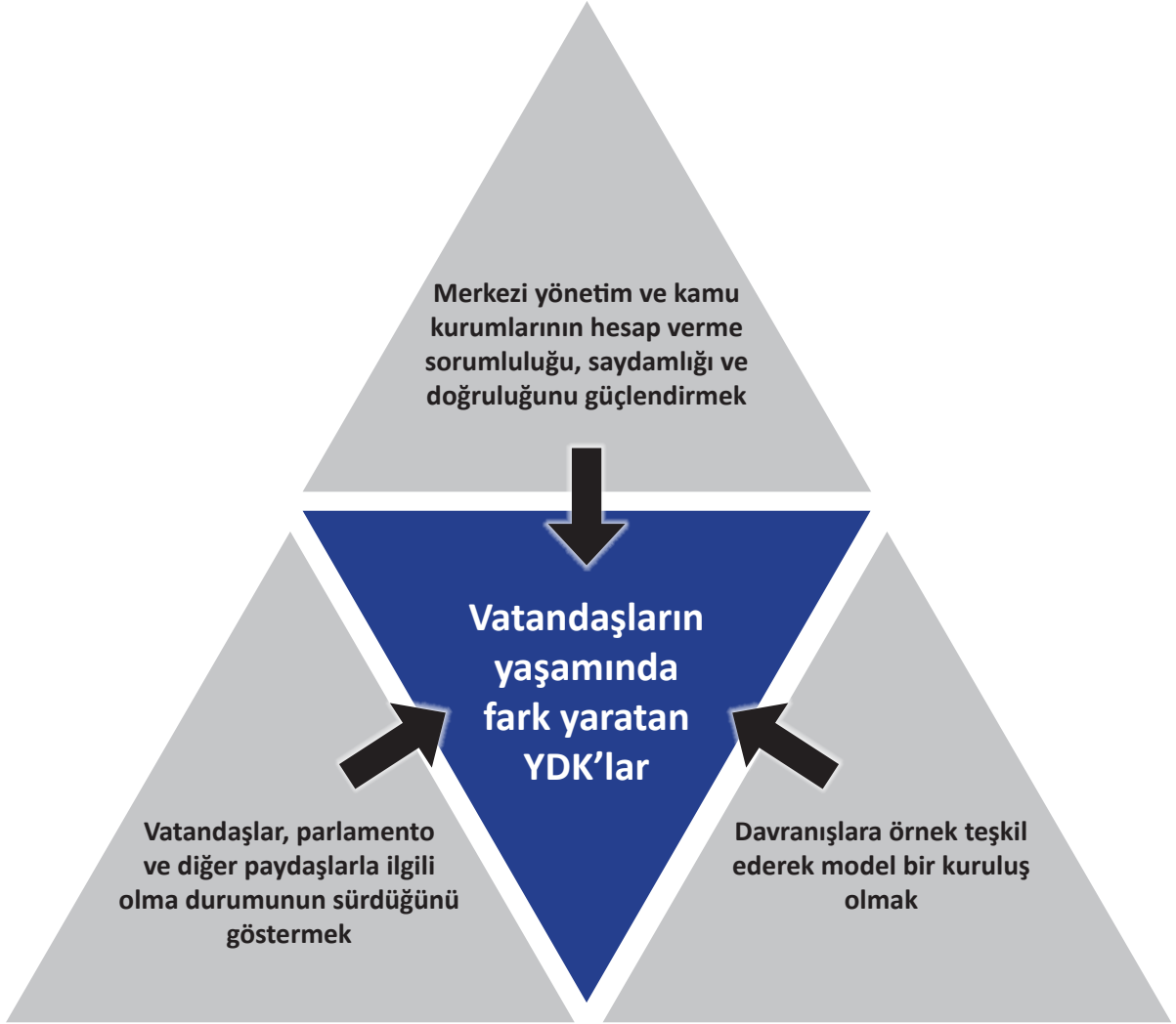
- 1) SAIs should promote continuing professional development that contributes to individual, team and organisational excellence.
- 2) SAIs should have a professional development strategy, including training, that is based on the minimum levels of qualifications, experience and competence required to carry out the SAI's work.
- 3) SAIs should strive to ensure that their staff have the professional competencies and the support of colleagues and management to do their work.
- 4) SAIs should encourage knowledge sharing and capacity building in support of the delivery of outputs.<sup>18</sup>
- 5) SAIs should draw on the work of others, including peer SAIs, INTOSAI and relevant regional working groups.
- 6) SAIs should strive to co-operate with the broader auditing profession in order to enhance the profession.
- 7) SAIs should strive to participate in INTOSAI activities and build networks with other SAIs and relevant institutions, to keep abreast of emerging issues and promote knowledge sharing to benefit other SAIs.

---

18 See also "Building capacity in Supreme Audit Institutions – A guide"

## EK A

YDK'nın vatandaşların yaşamında ne ölçüde fark yaratabildiği YDK'ya bağlıdır:



## ANNEXURE A

The extent to which a SAI is able to make a difference to the lives of citizens depends on the SAI:



## EK B

Üç amaç kapsamında YDK'ların değer ve faydalarına ilişkin 12 ilke şu şekildedir:



## ANNEXURE B

The 12 principles of the value and benefits of SAIs under each of the three objectives are:

